

Programma van maatregelen Ruisbroek (Puurs) – Ruisbroek-Dorp

Natasja Reyns

Temse
2018

Gemotiveerd advies

Het was tot op heden enkel mogelijk een bureauonderzoek (projectcode 2018C282) uit te voeren. Bijkomend vooronderzoek blijkt echter nodig en dient te verlopen via een uitgesteld traject. Momenteel is de initiatiefnemer nog niet in het bezit van alle gronden waarop bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig is. De huidige eigenaar van de gronden geeft momenteel geen toestemming om bijkomend archeologisch vooronderzoek uit te voeren. Of Het bijkomend archeologisch vooronderzoek wordt omwille van veiligheid en het gebruik van het terrein als school bij voorkeur uitgevoerd in een schoolvakantie. De vergunningsaanvraag kan echter zo lang niet uitgesteld worden en dient nu al te gebeuren.

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Bijkomend archeologisch vooronderzoek laat toe een hiaat in onze kennis met betrekking tot het ontstaan en de vroegste geschiedenis van Ruisbroek verder te onderzoeken. Gezien het hoge archeologische potentieel van het terrein en de negatieve impact van de geplande werken op het bodemarchief wordt de uitvoering van bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig geacht.

Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

Administratieve gegevens

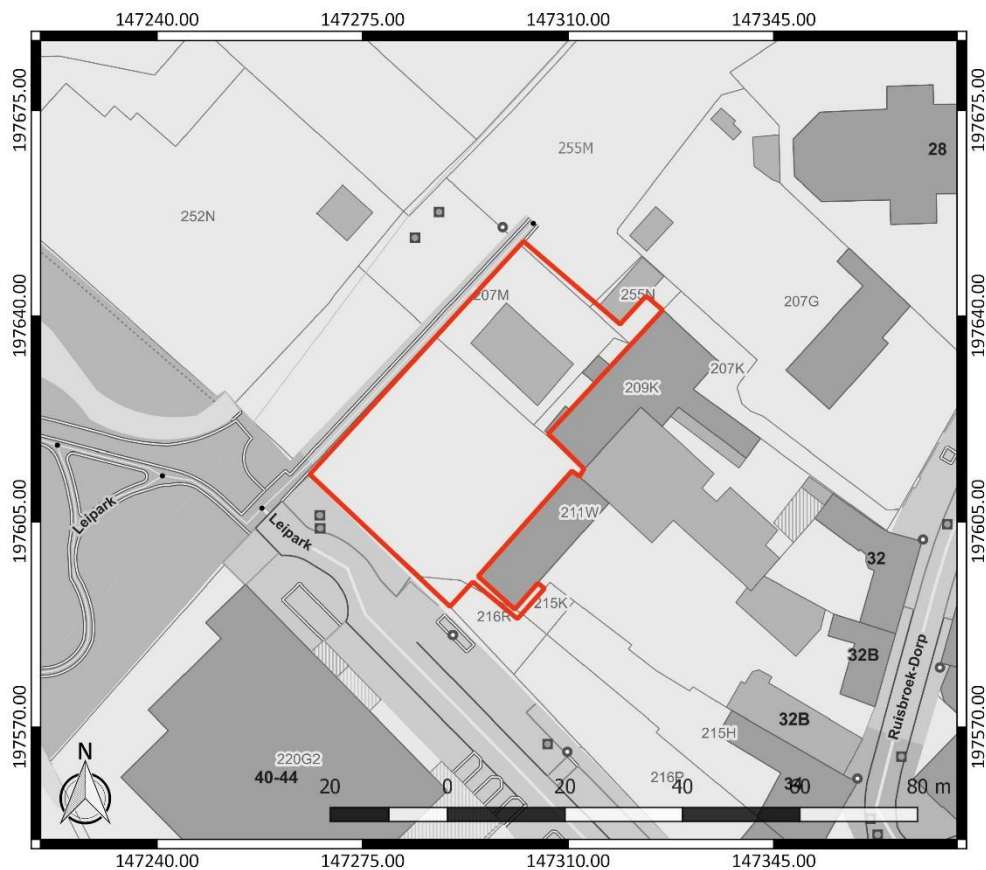
Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Antwerpen, Puurs, Ruisbroek, Ruisbroek-Dorp, Ruisbroek-Dorp

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 147302, 197653
- 147326, 197641
- 147290, 197591
- 147266, 197613

Kadastrale percelen: Puurs, Afdeling 2 (Ruisbroek), sectie A, nummers 207m (partim), 209k (partim), 211w (partim), 216r (partim), 255m (partim) en 255n (partim)

Kadastraal plan:

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Aanleiding van het vooronderzoek

Zie hoofdstuk 2.3.2 van het verslag van resultaten.

Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Zie hoofdstuk 2.4.4 van het verslag van resultaten.

Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Doelstelling van een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem is nagaan of archeologische niveaus aanwezig zijn in het projectgebied en op welke diepte, om een verdere inschatting te kunnen maken van de versturende impact van de geplande werken. Ook dient het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem uitspraken te kunnen doen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het onderzoeksgebied en over het potentieel op kennisvermeerdering.

Volgende onderzoeksvragen dienen te worden behandeld:

- Hoe ziet de bodemopbouw er binnen het onderzoeksgebied uit?
- Zijn archeologische sporen aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
- Wat is het type vindplaats (bewoning, begraving, ...), aanwezig binnen het onderzoeksgebied?
- Zijn steentijd artefacten aangetroffen? Zo ja, wat is hun afbakening?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen archeologische sporen?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen materiële cultuur?
- Wat leert het uitgevoerde onderzoek ons over de geschiedenis van Ruisbroek?
- Wat is de potentiële kenniswinst van een eventuele opgraving?
- Is er mogelijkheid tot behoud *in situ* en zijn er eventuele maatregelen nodig om aan het behoudsprincipe te voldoen?
- Indien behoud *in situ* van het archeologisch erfgoed onmogelijk of onwenselijk is in het kader van de geplande bodemingrepen: kan een afbakening gemaakt worden van bepaalde delen van het terrein die voorafgaand aan de werkzaamheden moeten onderzocht worden?

Onderzoeksmethode

De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria:

1° is het MOGELIJK deze methode toe te passen op dit terrein?

2° is het NUTTIG deze methode toe te passen op dit terrein (levert het iets op)?

3° is het overdreven SCHADELIJK voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?

4° is het NOODZAKELIJK deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

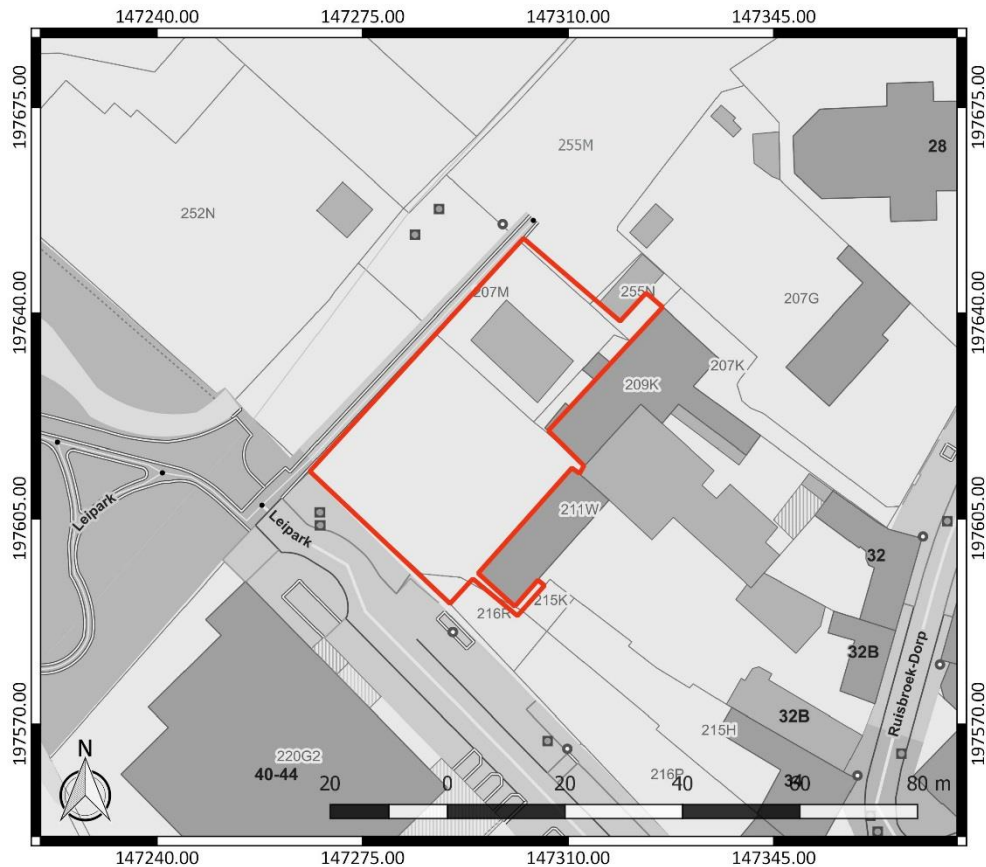
Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het volledige terrein in gebruik is als grasland of verhard en bebouwd is. Landschappelijk booronderzoek is evenmin relevant. De bewaringstoestand van het bodemarchief is goed in te schatten aan de hand van het uitgevoerde bureauonderzoek. Recente bodemingrepen hebben hoogstwaarschijnlijk enige aantasting van het bodemarchief veroorzaakt. De verwachte aanwezigheid van een plaggendek betekent dat de negatieve impact van jongere bodemingrepen mogelijk wel enigszins beperkt is. De verwachte aanwezigheid van een plaggendek en de recente bodemingrepen die op het terrein plaatsgevonden hebben, maken dat het potentieel op een goed bewaarde steentijd artefactensite op het terrein eerder laag ingeschat wordt.

Wel dient een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt. Indien tegen de verwachtingen uit het bureauonderzoek in toch een goed bewaarde steentijd artefactensite aangetroffen wordt tijdens het proefsleuvenonderzoek, dient

het proefsleuvenonderzoek nog aangevuld te worden met een waarderend archeologisch booronderzoek om de steentijd artefactensite in kaart te brengen en te kunnen waarderen.

De onderzoekszone beslaat steeds de oppervlakte van ca. 1667 m², zoals die afgebakend is op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek.

De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en de bijkomende onderzoeksvragen die opgesteld worden naar aanleiding van elk assessment beantwoord zijn.

Figuur 2: Situering van het onderzoeksgebied met aanduiding van de zone waar bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig is (rood), geprojecteerd op het GRB (www.geopunt.be)

Onderzoekstechnieken

Het bodemarchief dient onderzocht te worden totdat alle aardkundige eenheden onderzocht zijn waarin archeologische sites in primaire positie kunnen voorkomen, die relevant zijn voor de vraagstellingen van het onderzoek.

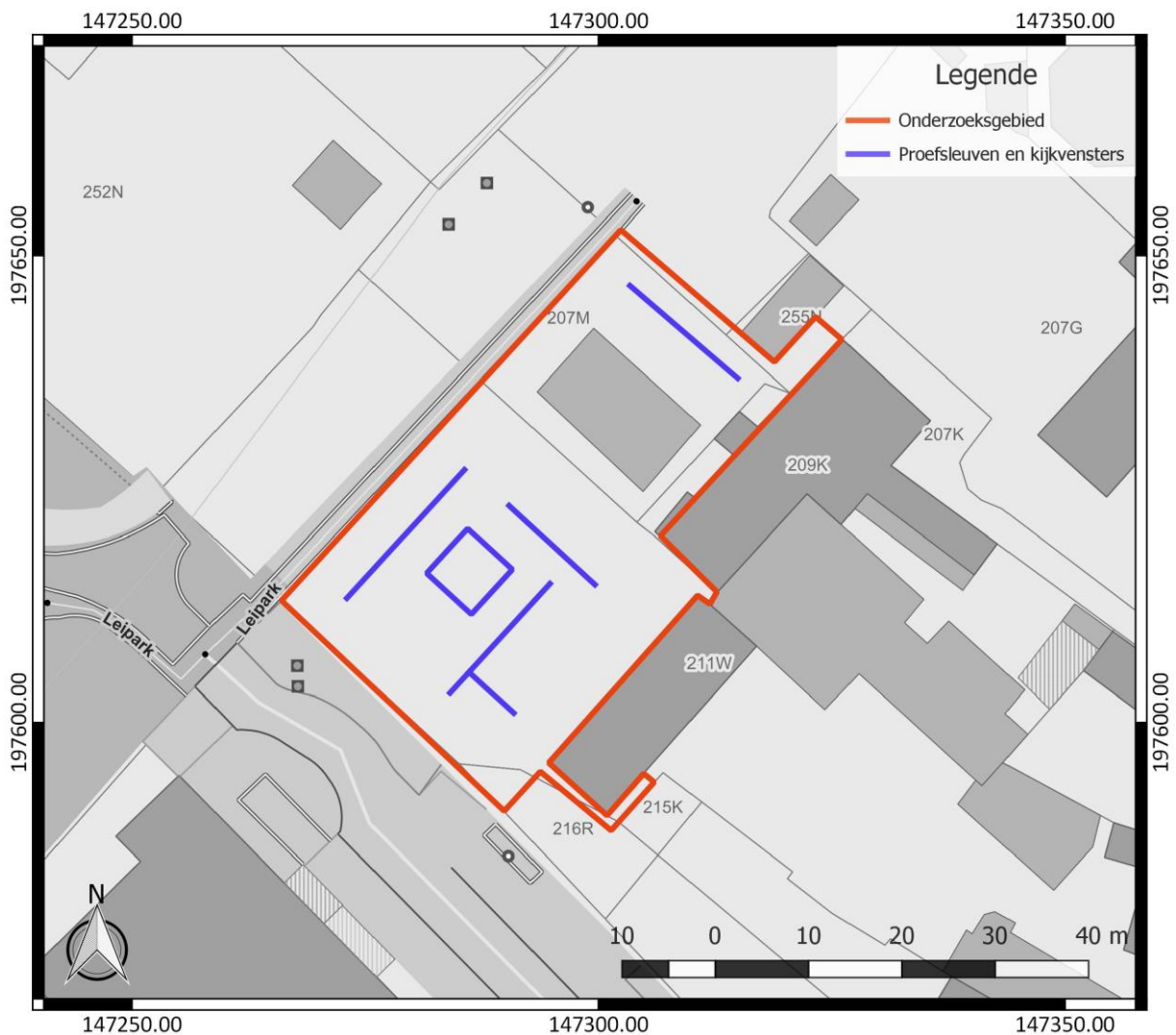
Proefsleuvenonderzoek

Voor de gehanteerde onderzoekstechnieken is hoofdstuk 8.6 van de Code van Goede Praktijk van toepassing. Om de werking van de school zo lang mogelijk te kunnen garanderen en te vermijden dat het proefsleuvenonderzoek pas kort voor de geplande aanvang van de werken kan plaatsvinden, zijn de containerklassen en de speeltoestellen ontzien in het proefsleuvenplan.

De aangelegde proefsleuven hebben een breedte van **3 m** – om een voldoende grote dekingsgraad te bekomen - en een maximale tussenafstand van middelpunt tot middelpunt van 15 m. De beoogde oppervlakte die onderzocht dient te worden door middel van proefsleuven, bedraagt minimaal 10%.

Dit wordt behaald aan de hand van het vooropgestelde sleuvenplan, dat voorziet in 68 lopende m proefsleuven.

Het onderzoeksgebied bevindt zich ter hoogte van een (stuif)zandrug, die de oriëntatie van de ten (noord)oosten gelegen Rupel volgt. De twee langste proefsleuven zijn haaks op deze rug georiënteerd. Op deze wijze kan het terrein ook op een efficiënte manier onderzocht worden. In het noordoosten zijn containerklassen aanwezig. Om praktische redenen is de proefsleuf in het noordoosten haaks op de andere proefsleuven georiënteerd. Parallel daaraan zijn ook nog twee andere, kortere proefsleuven georiënteerd om een zo goed mogelijke dekking op het terrein te verkrijgen.

Figuur 3: Inplanting van de proefsleuven (blauw), weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Voor een goede selectie moeten de proefsleuven aangevuld worden met kijkvensters en/of dwarssleuven. De oppervlakte hiervan bedraagt minimaal 2,5 % van het onderzoeksgebied. De zijden van de kijkvensters meten maximaal de afstand tussen twee sleuven. De kijkvensters en/of dwarssleuven moeten voldoende groot zijn om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. In het sleuvenplan is bij wijze van voorbeeld de locatie van een kijkvenster aangegeven. De uitvoerders van het proefsleuvenonderzoek mogen van de voorziene inplanting van het kijkvenster afwijken indien de terreinsituatie dit vereist.

Figuur 4: Inplanting van de proefsleuven (blauw), weergegeven op een recente orthofoto (www.geopunt.be)

Waarderend archeologisch booronderzoek

Aan de hand van het bureauonderzoek wordt het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites laag ingeschat. Indien tijdens het proefsleuvenonderzoek echter toch een goed bewaarde steentijd artefactensite vastgesteld wordt, dient het proefsleuvenonderzoek nog gevolgd te worden door een waarderend booronderzoek. Dit heeft als doel in te schatten wat de diepte, spreiding, densiteit, bewaringsgraad, datering en aard van de site(s) is. Een waarden archeologisch booronderzoek wordt uitgevoerd in de zones die daarvoor afgebakend worden, aan de hand van de vaststellingen tijdens het proefsleuvenonderzoek.

Het grid bedraagt 5 bij 6 m, waarbij 5 m de afstand is tussen de raaien en 6 m de afstand tussen de boringen op een raai. De boringen worden geplaatst in een regelmatig en verspringend driehoeksgrid en door middel van een Edelmanboor van minimaal 12 cm in diameter. Het opgeboorde sediment wordt gezeefd, op een maximale maaswijdte van 2 mm voor steentijd artefactensites. Indien de sedimenten zich niet lenen tot zeven, worden de boorresidu's gesneden op een manier die toelaat om vondsten van kleine omvang visueel waar te nemen. De zeefresidu's worden uitgezocht en gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische vondsten en indicatoren, zowel van menselijke als natuurlijke aard of een combinatie van beide, en indien aangetroffen worden deze vondsten ingezameld en voorzien van een vondstenkaartje. Alle aardkundige eenheden waarin

archeologische sites in stratigrafisch primaire positie kunnen voorkomen, die relevant zijn voor de vraagstellingen van het onderzoek, dienen onderzocht te worden.

De precieze inplanting van de boorlocaties is afhankelijk van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek. Daarom kan in de huidige stand van het onderzoek nog geen inplantingsplan van de waarderende archeologische boringen opgemaakt worden.

Indien tijdens het proefsleuvenonderzoek geen indicaties voor de aanwezigheid van een goed bewaarde steentijd artefactensite wordt aangetroffen, dient geen waarderend archeologisch booronderzoek uitgevoerd te worden.

Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn momenteel geen afwijkingen voorzien ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.